

Samhällsorienterade ämnen årskurs 1-3

Målet med undervisningen är att eleverna ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen,
 - utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen,
 - göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker, och
 - värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.
-
- använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer,
 - kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap,
 - reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv, och
 - använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används.
-
- analysera kristendomen, andra religioner och livsåskådningar samt olika tolkningar och bruk inom dessa,
 - analysera hur religioner påverkar och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället,
 - reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet,
 - resonera och argumentera kring moraliska frågeställningar och värderingar utifrån etiska begrepp och modeller, och
 - söka information om religioner och andra livsåskådningar och värdera källornas relevans och trovärdighet.

reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar,

- analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv,
- analysera samhällsstrukturer med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp och modeller
- uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv,
- söka information om samhället från medier, Internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet,
- reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser.

Vad och hur arbetar vi med de samhällsorienterade ämnena

För att täcka in alla mål över tid kommer vi arbeta i olika åldersgrupperingar med samtliga mål. Det centrala innehållet för SO årskurserna 1–3 är en sammanslagning av de fyra ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap och där eleverna ges möjlighet att delta i utformningen av undervisningen efter förkunskaper och intressen.

Innehållet i undervisningen fördelas över tre år för att säkerställa att alla elever arbetat med allt innehåll. Vissa moment arbetar vi med enbart ett år medan andra moment är ett återkommande tema

Vad undervisar vi om de samhällsorienterade ämnena: I årskurs 1-3

ATT LEVA TILLSAMMANS

Ett innehåll som ligger nära elevernas egna erfarenheter.

Förutsättningar och villkor för umgänget med andra människor i familjen, skolan och samhället.

Elevernas tankar och de nära relationerna står i fokus.

Livet förr och nu

Eleverna kommer i kontakt med beskrivningar av människors levnadsvillkor under olika tider genom litteratur, sånger och filmer.

Jämförelser mellan elevernas egen tid och den tid som har varit.

Undervisningen ska utveckla elevernas historiemedvetande, deras upplevelser av sammanhang mellan det förflutna, nutiden och framtiden.

Eleverna också förstå att de själva är en del av historien.

Eleverna får inblick i människors levnadsvillkor förr och kan genom undervisningen utveckla historisk empati.

Människors sätt att tänka och handla färgas av värderingar och villkor i deras samtid.

Migration

Förståelse för drivkrafterna bakom, och konsekvenserna av migration.

Leva sig in i andra människors levnadsvillkor.

Utgå från individnivå och arbeta med att flytta inom ett land och mellan länder.

Förståelse för varför människor flyttar till Sverige från andra länder och hur det kan vara att som barn flytta till ett annat land.

Träna på att tänka analytiskt i SO-undervisningen

Livsfrågor

Behandla frågor som kamratskap, rättvist och orättvist som utgår från elevernas vardag.

Fokus på identitet, livsfrågor och etik.

Reflektion kring frågor som saknar givna svar bidra till elevernas personliga utveckling.

Att i samtal få pröva egna ståndpunkter mot andras uppfattningar ger träning i förmågan att argumentera.

Normer och regler

Eleverna reflekterar över och diskuterar varför normer och regler behövs.

Förståelse för samspelet mellan individer i samhället, och för hur gemensamma behov ibland måste gå före individens.

Utveckla sitt förhållningssätt till gemensamma spelregler i den egna vardagen.

Diskussioner och samtal om normer och regler berör hur man kan bidra till att förändra regler som man tycker är orättvisa.

Lägg en grund för elevernas demokratiförståelse.

Trafikregler

Grundkunskaper i trafikregler och hur man beter sig i trafiken på ett säkert sätt.

(Undervisning om trafikregler leder inte till att färre barn skadas i trafiken utan risk för att trafikundervisning leder till en övertro på barns förmåga)

Trafiken är ett sammanhang där behovet av regler och påföljder blir tydligt för eleven.

ATT LEVA I NÄROMRÅDET

Företeelser och händelser i elevernas egen omgivning.

Eleverna känner att det innehåller de möter i skolan är relevant i den egna livsvärlden.

Elevernas gemensamma erfarenheter av, och kunskaper om, den plats som förenar dem, bidra till en känsla av samhörighet.

Förutsättningar i natur och miljö

Samband mellan naturen, människan och samhället.

Förutsättningar i natur och miljö för befolkning och bebyggelse, till exempel mark, vatten och klimat.

Var bor det många människor och varför? Varför är andra platser mer glesbefolkade?

Livsmiljöer erbjuder olika goda försörjningsmöjligheter.

Faktorer som avgör om människor kan leva på en plats är hur bra odlingsmark det finns, om det finns vatten och andra naturresurser och vilket klimat området har

Miljön sätter gränser för vilka verksamheter människor kan bedriva på en viss plats och hur stor befolkning ett område kan försörja.

Bosättning i dag sker delvis på andra villkor än förr i tiden.

Utveckla förmågan att analysera omvärlden och värdera resultaten.

Hemortens historia

Hemortens historia i närområdets platser, byggnader och vardagliga föremål berättar om barns, kvinnors och mäns levnadsvillkor under olika perioder.

Historien i närområdet kan spåras och tolkas historiska minnesmärken, byggnader, namn på gator och torg eller texter av olika slag.

Vardagliga föremål finns att se på hembygdsmuseum, med berättelser om levnadsvillkoren.

Att kunna leva sig in i hur människor levde förr i den egna hemorten, bidrar till en ökad förståelse för vår egen tid och ger eleverna viktiga kunskaper för att börja forma en historisk referensram.

Kristendomens roll

Kristendomens roll i skolan och på hemorten förr i tiden.

Religionen och kyrkan har haft stor betydelse för den historiska utvecklingen i Sverige. Kristendomen spelade en central roll i skolan.

Genom att studera kristendomens roll i skolan utifrån ett historiskt perspektiv får eleverna övning i att göra jämförelser mellan då och nu och kan reflektera över likheter och skillnader.

Religioner och platser för religionsutövning

Eleverna får möta närområdets religioner och de utvecklar kunskaper om, och förståelse för, andra människors trosuppfattningar och religiösa handlingar.

Religioner som förekommer i medierna eller populärkulturen används i arbetet om de inte finns på hemorten.

Centrala samhällsfunktioner

Olika samhällen har i olika tider haft skilda uppfattningar om vad som är eller bör vara gemensamt.

Yrken och verksamheter

Yrken och verksamheter i närområdet erbjuder kontaktytor mellan skolan och arbetslivet.

Eleverna ska få inblick i närsamhället och dess arbets- förenings- och kulturliv.

Eleverna förstår hur arbete skapar mervärden för den enskilde och samhället.

Kännedom om yrken och verksamheter bidrar till förståelse för arbetets och företagsamhetens betydelse för både privatekonomin och samhällets ekonomi.

ATT LEVA I VÄRLDEN

Yngre elever har uppfattningar om världen och behöver se hur deras egen plats på jorden passar in i ett större sammanhang.

Jordgloben, kontinenterna och världshaven

Utveckla förståelse för att de lever på en stor planet som de delar med andra varelser.

Jordgloben är en bild av verkligheten.

Kartor med uppbyggnad av färger, symboler och skalor.

Att studera jordgloben, kontinenterna och världshaven ger de möjlighet att utveckla en geografisk referensram som hjälper dem att sätta in olika händelser och företeelser.

Elevernas egna frågeställningar om länder och platser i skolan och det mångkulturella klasserna gör att eleverna utvecklar sin bild av världen.

Urvalet av vilka namn på länder och platser som ska behandlas i undervisningen sker i samspelet mellan elever och lärare, i varje klassrum och med hänsyn till elevernas förkunskaper och intressen.

Geografiska namn får en tydligare funktion och blir lättare att minnas om de studeras i ett sammanhang som hållbarhetsfrågor och livsmiljöer.

Människans uppkomst, vandringar och jordbrukets införande

Genom att studera den allra äldsta historien får man svar på frågor om människans ursprung.

Människans vandringar handlar om hur människan spreds över jorden och om jägares och samlares nomadiska livsstil.

Att människan blev bofast och började odla upp mark och hålla husdjur är en av de största förändringarna i människans historia.

Tidsbegreppen stenålder, bronsålder och järnålder.

Kunskap om tidsrelaterade begrepp ökar förståelsen för hur historisk kunskap kan ordnas, skapas och användas. Begreppen kan också vara till hjälp när eleverna samtalar om historia.

Hur forntiden kan iakttas

Se spår av historien i sin omgivning och hur dessa spår kan tolkas.

Förhistoriska lämningar kvar i naturen. Kult- och offerplatser, hällristningar, runstenar, rösen och gravfält påminner om vårt förflutna och markerar platser av betydelse för forntidens människor.

Genom att se spår i det nutida landskapet blir historien levande och konkret för eleverna.

Språkliga uttryck från forntiden lever kvar i till exempel namn på personer, orter och veckodagarna och utgör en brygga mellan forntiden och vår egen tid.

Berättelser om gudar och hjältar

Berättelser om gudar och hjältar i antik och nordisk mytologi. Kulturella referenspunkter.

Berättelserna försöker ge förklaringar till samma grundläggande frågeställningar till livsfrågor som skapelsen, kärleken och döden, eller naturfenomen som åskan och årstidernas växlingar.

Genom att ta del av sådana berättelser öppnar eleverna nya dörrar till konst, film och litteratur.

Högtider, symboler och berättelser

Högtider, symboler och berättelser inom kristendom, islam och judendom.

Undervisningen ska behandla konkreta religiösa uttryck.

Elevernas förståelse för jämnåriga som utövar olika religioner.

Kopplingar mellan berättelser, symboler och högtider.

Judiska påskfirandet- uttåget ur Egypten, kristna korset -berättelser om Jesu död och uppståndelse

Eleverna tidigt ska få kunskaper om att vårt samhälle är mångreligiöst och pluralistiskt.

Skolan bidrar till mellanmänsklig och interkulturell förståelse och motverka stereotypa bilder av andra religioner och deras utövare.

Berättelser ur Bibeln och deras innebörd samt några av de vanligaste psalmerna ska ingå i undervisningen.

Miljö

Miljöfrågor utifrån elevens vardag.

Eleverna bidrar till hållbar utveckling och minskar på-frestningen på miljön.

Mänskliga rättigheter

Förankra de grundläggande värden som vårt samhällsliv vilar på hos eleverna.

Förmedla och gestalta: Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män, och solidaritet med svaga och utsatta.

Konventionen om barnets rättigheter är en specifik del av folkrätten som slår fast universella rättigheter för alla barn.

Kunskapen om att världens ledare och nationer har enats om ett antal rättigheter som gäller speciellt för barn, ger eleverna signaler om hur viktiga dessa rättigheter är.

Barnets rättigheter och alla människors lika värde är grundprinciper som det svenska samhället vilar på och kan vara en början till att demokratibegreppet längre fram blir begripligt.

Barnets rättigheter är nödvändig kunskap för den enskilda eleven som genom dem kan förstå om hennes egna rättigheter.

Hur man genomför möten

Hur möten till exempel klassråd, organiseras och genomförs.

Kunskaper om och i demokratiska arbetsformer bidrar till att eleverna får en fördjupad förståelse för demokratibegreppet.

Utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.

Eleverna möter de demokratiska grundprinciper som en röst per person, respekt för andras åsikter, yttrandefrihet och majoritetsprincipen.

Pengars användning och värde

Ekonomi är en grundläggande del av samhällets uppbyggnad och tas upp i de tidiga åldrarna.

Samhällsresurser och fördelning tar upp frågor om privatekonomi och samhällsekonomi.

Vad pengar användas till och hur man betar sig när man använder pengar. Kontanter, betala med kort eller överföra pengar direkt mellan konton genom banktjänster på internet.

Kopplingen mellan mynt, sedlar och kreditkort.

Pengars värde avses bytesvärdet, vad som kan köpas för pengar och ungefär vad det kostar.

Människor får pengar i utbyte mot arbete.

Etiskt perspektiv: Är det viktigt att vara rik? Finns det saker man inte skulle göra för pengar?

Aktuella samhällsfrågor

Eleverna ges möjlighet att samtala om och reflektera kring förhållanden och händelser som väcker deras tankar och känslor.

Aktuella samhälls-frågor ökar elevernas möjligheter att förstå sin samtid.

Uttrycka och värdera olika ståndpunkter och formulera argument grundade på fakta och värderingar

ATT UNDERSÖKA VERKLIGHETEN

Metoder och begrepp som kan användas vid studier av innehållet.

Eleverna får komma i kontakt med samhällsvetenskapliga arbetssätt och begrepp de får då träning i att ordna kunskap och verktyg för att samtala.

Metoder för att söka information

Utveckla elevernas förmåga att ta till sig information från olika typer av källor.

Metoder för att söka information från olika källor: intervjuer, observationer och mätningar.

Värdera hur trovärdiga och relevanta källorna är.

Hur man kan värdera och bearbeta källor och information. T ex faktaböcker och tidningar,

Intervjuer, observationer och mätningar är olika metoder för att inhämta information.

Genom på olika sätt dokumentera och sammanställa resultatet av undersökningar, tränar eleverna på ett samhällsvetenskapligt arbetssätt.

Källkritik: Varifrån kommer informationen? Vem har sagt eller skrivit det? Vilket syfte kan en person ha med sin framställning?

Rumsuppfattning, mentala och fysiska kartor

En mental karta är den inre bild som vi har av vår omgivning, rumsuppfattning.

Rita en bild av sitt trum eller skolgården och placera ut olika saker.

Eleven tänker då i olika skalor och förstår en kartans förhållande till verkligheten.

Fysiska kartor med sina symboler och färger berättar hur verkligheten är utformad i elevernas närhet och på olika platser på jorden och utvecklar därmed elevernas rumsuppfattning.

Beröra storleksrelationer, väderstreck samt rumsliga begrepp.

Tidslinjer och tidsbegrepp

Lära sig att läsa tidslinjer.

Eleverna får få en kronologisk överblick över historien och utveckla sin historiska referensram.

Tidsangivelser som dåtid, nutid och framtid kan med fördel användas istället för årtal.

Så här arbetar vi:

Vid lokal pedagogisk planering, LPP, synliggör vi målen, hur vi kommer att arbeta utifrån förmågorna, hur vi dokumenterar samt utvärderar. Eleverna är delaktiga i den här processen.

Eleverna analyserar, utforskar, ser samspel, värderar lösningar, använder referensramar, granskar kritiskt, tolkar, reflekterar, resonerar, argumenterar, söker information, värderar källors relevans, uttrycker och värdera ståndpunkter.

Eleverna dokumenterar med text, bilder och andra uttrycksformer.

Studiebesök och inbjudna föreläsare är viktig del i arbetet med de samhällsorienterade ämnena.

Bedömning**Årskurs 1-3****Eleven ska kunna**

- ha kunskaper om mänskliga rättigheter
- ha kunskaper om barnets rättigheter och kunna ge ex vad det innebär i skolan och hemma
- samtala om normer och regler i vardagen och ge ex varför de kan behövas
- hur möten brukar organiseras och genomföras
- beskriva några betalningsformer
- ange vad några vanliga varor och tjänster kan kosta
- beskriva utifrån närområdet hur naturen och miljön kan påverka var människor bor och arbetar
- anger några viktiga samhällsfunktioner
- ge exempel på yrken och verksamheter i närområdet
- ge orsaker till varför människor flyttat från en plats till annan
- vad flytt kan innebära för barn och familjer
- hur handlingar i vardagen kan påverka miljön
- ge förslag på hur man kan bidra till hållbar utveckling
- identifiera riskfyllda platser i närområdets trafikmiljö
- hur man kan minska riskerna genom ett säkert beteende i trafiken
- undersöka hemortens historia exempel på människors olika levnadsvillkor under olika perioder

- jämförelser mellan livet förr och nu utifrån berättelser och skildringar
- beskriva hur man iakttar spår av forntiden i naturen och i språkliga uttryck
- beskriva delar av människans tidiga historia, levnadsvillkor, viktiga händelser och till viss del använda tidslinjer och tidsbegrepp
- samtala om elevnära livsfrågor
- beskriva platser för religionsutövning kopplat till religioner som finns i närområdet
- ge exempel på någon högtid, symbol och central berättelse från kristendom, judendom och islam
- återge delar av innehållet i några berättelser ur Bibeln
- återge delar av innehållet i några berättelser om gudar och hjältar i olika myter
- ge exempel på kristendomens roll i skolan och hemorten förr
- ta del av enkel information i olika medier
- samtala om elevnära samhällsfrågor genom att framföra synpunkter, ge kommentarer och ställa frågor
- söka information om samhället och naturen genom intervjuer, observationer, mätningar
- göra sammanställningar av resultaten så innehållet framgår
- eleven gör enkla undersökningar av omvärlden
- använda karta, jordglob, väderstreck
- använda rumsliga begrepp för att återge namn och beskriva lägen och storleksrelationer på världsdelar och andra för eleverna viktiga platser och länder